

БЕШИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУЛКИНИ
БОШҚАРИШ ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ПРОКУРАТУРАСИ
ҲУЗУРИДАГИ СОЛИҚ, ВАЛЮТАГА ОИД ЖИНОЯТЛАРГА ВА
ЖИНОИЙ ДАРОМАДЛАРНИ ЛЕГАЛЛАШТИРИШГА ҚАРШИ
КУРАШИШ ДЕПАРТАМЕНТИНИНГ
ҚАРОРИ

501 Биржа аъзолари учун жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича ички назорат қоидаларини тасдиқлаш ҳақида

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил
6 ноябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 2038*

(2009 йил 16 ноябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикасининг «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»-ги (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 й., 9-10-сон, 171-модда), «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»ги (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 43-сон, 451-модда) ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 21 апрелдаги ПҚ-331-сон «Молия-иқтисодий, солиқ соҳасидаги жиноятларга, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашишни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2006 й., 18-сон, 147-модда) мувофиқ Ўзбекистон Республикаси давлат мулкни бошқариш давлат қўмитаси ва Бош прокуратура ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти **қарор қилади:**

1. Биржа аъзолари учун жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича ички назорат қоидалари иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ушбу қарор Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат

рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўн кун ўтгандан кейин кучга киради.

**Давлат мулкани бошқариш
давлат қўмитасининг раиси**

Д. МУСАЕВ

Тошкент ш.,
2009 йил 13 октябрь,
01/19-18/24-сон

**Бош прокуратура ҳузуридаги
Солиқ, валютага оид жиноятларга
ва жиноий даромадларни
легаллаштиришга қарши курашиш
департаменти бошлиғи**

З. ДЎСАНОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 13 октябрь,
43-сон

Ўзбекистон Республикаси давлат мулкани
бошқариш давлат қўмитаси ва Бош
прокуратура ҳузуридаги солиқ, валютага
оид жиноятларга ва жиноий даромадларни
легаллаштиришга қарши курашиш департа-
ментининг 2009 йил 13 октябрдаги
01/19-18/24, 43-сонли қарорига
ИЛОВА

**Биржа аъзолари учун жиноий фаолиятдан олинган
даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни
молиялаштиришга қарши курашиш бўйича ички назорат
ҚОИДАЛАРИ**

Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Республикасининг «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 2001 й., 9-10-сон, 171-модда), «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»ги (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 43-сон, 451-модда) ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 21 апрелдаги ПҚ-331-сон «Молия-иқтисодий, солиқ соҳасидаги жиноятларга, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашишни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2006 й., 18-сон, 147-модда) мувофиқ биржа аъзолари (фонд биржаларининг ва бошқа бир-

жаларнинг фонд бўлимлари аъзолари бундан мустасно) томонидан жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш мақсадида ички назоратни ташкил этиш ва амалга ошириш тартибини белгиланди.

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Қоидаларда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланган:

бенефициар мулкдор — пировард натижада мулк ҳуқуқига эга бўладиган ёки мижозни аниқ назорат қиладиган жисмоний шахс, шу жумладан, унинг манфаатлари йўлида пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияни амалга ошириладиган юридик шахс;

биржа — олдиндан тайинланган жой ва муайян вақтда, белгиланган қоидалар асосида оммавий ва ошкора биржа савдоларини ташкил этиш ва ўтказиш орқали биржа товарлари савдоси учун шарт-шароит яратадиган, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкни бошқариш давлат қўмитаси томонидан берилган (бундан кейинги ўринларда Давлат мулки қўмитаси деб юритилади) биржа фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга бўлган, юридик шахсларга биржа битимларида иштирок этиш ҳуқуқини тақдим этадиган ва биржа аъзолигига қабул қилиш, аъзоликни тўхтатиш, тугатиш тартибини, биржа аъзоларининг ҳуқуқларини, мажбуриятларини ва мулкий жавобгарлигини белгилайдиган юридик шахс;

ички назорат — махсус ваколатли давлат органига хабар қилиниши лозим бўлган операцияларни аниқлаш бўйича биржа аъзоларининг фаолияти;

мижозни идентификациялаш — мижозни лозим даражада текшириш мақсадида, у топширган ҳужжатлар асосида биржа аъзолари томонидан мижозлар тўғрисидаги маълумотларни аниқлаш;

бенефициар мулкдорни идентификациялаш — биржа аъзолари томонидан қонун ҳужжатлари билан белгиланган таъсис ҳужжатлари (устав ва (ёки) таъсис шартномаси, низом) асосида мулк ва бошқарув тузилмасини ўрганиш орқали юридик шахс бўлган мижознинг мулкдори ёки уни назорат қилувчи шахсни аниқлаш;

мижоз — биржа аъзоси хизматларидан фойдаланувчи жисмоний ёки юридик шахс;

мижозни лозим даражада текшириш — мижознинг ва қайси шахслар номидан иш кўраётган бўлса, ўша шахсларнинг шахсини ҳамда ваколатларини текшириш, таъсис ҳужжатлари асосида мулк ва бошқарув тузилишини ўрганиш орқали бенефициар мулкдорни идентификациялаш, шунингдек, мижоз томонидан амалга ошириладиган амалий иш муносабатлари ва операцияларни, уларнинг бундай мижоз ва унинг фаолияти тўғрисидаги маълумотларга мувофиқлигини текшириш мақсадида доимий асосда ўрганиш;

хабар қилиниши лозим бўлган операциялар — ички назоратни ўтказиш давомида биржа аъзолари томонидан шубҳали деб топилган пул

маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ содир этилаётган ва тайёрланаётган операциялар;

шубҳали операция — пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ, тайёрлаш, содир этиш жараёнида бўлган ёки содир этиб бўлинган, мазкур Қоидаларни амалга оширишда биржа аъзосида жинойий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш ва (ёки) терроризмни молиялаштириш мақсадида амалга оширилганлиги тўғрисида шубҳа пайдо бўлган операция;

махсус ваколатли давлат органи — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жинойий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти номидан Жинойий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бошқармаси (бундан кейинги ўринларда Департамент деб юритилади);

биржа аъзоси — биржа томонидан белгиланган тартибда ушбу биржадан брокерлик жойини харид қилган ёки олган юридик шахс.

2. Қуйидагиларда ички назорат амалга оширилади:

ушбу Қоидаларнинг 32-бандида санаб ўтилган шахслар тарафлардан бири бўлган биржа операциялари;

муддатли биржа инструментлари билан боғлиқ биржа операциялари («фьючерс», «опцион» ва бошқа деривативлар);

кўчмас мулкни олди-сотдиси бўйича биржа операциялари.

3. Ички назоратнинг мақсадлари қуйидагилардан иборат:

жинойий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга йўналтирилган пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни самарали аниқлаш ва олдини олиш;

биржа аъзоларининг қасддан ёки қасддан бўлмаган жинойий фаолиятга жалб қилинишига йўл қўймаслик;

биржа аъзолари томонидан жинойий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига, шунингдек, пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни тайёрлаш ва амалга оширишда ички ҳужжатларга қатъий риоя қилинишини таъминлаш.

4. Ички назоратнинг вазифалари қуйидагилардан иборат:

қонун ҳужжатлари, мазкур Қоидалар ва ички ҳужжатларга мувофиқ мижозларни лозим даражада текшириш чораларини амалга ошириш;

бенефициар мулкдорларни, шунингдек, операцияларни амалга оширишда фойдаланиладиган пул маблағлари ёки бошқа мол-мулкни келиб чиқиш манбаларини аниқлаш ва ўрганиш;

мазкур Қоидаларнинг 30-бандида белгиланган мезонлар асосида шубҳали операцияларни аниқлаш;

ички назоратни амалга ошириш давомида аниқланган ва хабар қилиниши лозим бўлган шубҳали операциялар ҳақидаги ахборотлар (ҳужжатлар)ни Департаментга ўз вақтида тақдим этиш;

алоҳида ҳолларда хабар қилиниши лозим бўлган операцияларни бу опе-

рация бажарилиши лозим бўлган санадан эътиборан уч иш кунига тўхтатиб туриш ҳамда бундай операция ҳақида тўхтатиб турилган куннинг ўзида Департаментни хабардор этиш;

жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ бўлган маълумотларнинг махфийлигини таъминлаш;

пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операциялар тўғрисидаги ахборотни, шунингдек, идентификациялаш маълумотларини ва мижозларни лозим даражада текширишга доир материалларни қонун ҳужжатларида белгиланган муддатлар мобайнида сақланишини таъминлаш;

биржа аъзолари раҳбариятини тегишли қарорлар қабул қилиш учун зарур бўлган ишончли ахборот ва материаллар билан тезкор ва мунтазам равишда таъминлаб бориш;

шубҳали операцияларнинг амалга оширилиши ёки амалга оширишга уринишлар, шубҳали операцияларни амалга оширган мижозлар билан боғлиқ шахслар (раҳбарлар, таъсисчилар) тўғрисидаги маълумотлар базасини шакллантириш, шунингдек, қонун ҳужжатларига мувофиқ бундай ахборотни давлат органлари ва бошқа ташкилотлар билан ўзаро айирбошлаш;

сўрономалар бўйича мижозлар базасидан террорчилик фаолиятини молиялаштириш билан боғлиқ бўлган шахсларни аниқлаш.

II. Ички назорат тизимини ташкил этиш

5. Ички назоратни ташкил этиш ва амалга ошириш қонун ҳужжатлари, мазкур Қоидалар ва тегишли биржалар томонидан белгиланадиган биржа савдоси қоидаларига мувофиқ амалга оширилади.

6. Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш учун ички назоратни ташкил этиш ва амалга ошириш мақсадида биржалар томонидан тасдиқланадиган биржа қоидалари қўйидагиларни назарда тутиши керак:

биржа аъзолари томонидан ички назорат тизимининг жорий этилиши ва амалга оширилишини;

жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасидаги қонун ҳужжатлари ва мазкур Қоидалар талабларини бажаришни;

мижозлар ва операциянинг бошқа иштирокчиларини текшириш ва идентификациялаш бўйича чораларни;

Департаментга хабар қилиниши лозим бўлган шубҳали операциялар мезонлари ва аломатларини;

биржа аъзоси мижози томонидан жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, ёки терроризмни молиялаштириш билан боғлиқ бўлган операциялар содир этилишининг таваккалчилик хавфларини баҳолашни;

шубҳали операцияларни ҳужжатли акс эттириш ва улар тўғрисида Департаментга хабар қилишни;

биржа аъзоси ходимларига ички назорат жараёнлари ва мижозларни лозим даражада текшириш бўйича чораларини ўргатишни;

ички назоратни амалга оширишда олинadиган ахборот ва ҳужжатларни сақлаш бўйича талабларни;

биржа аъзоси фаолиятининг хусусиятларини инобатга олувчи бошқа жараёнларни.

7. Ички назорат тизими биржа аъзолари фаолиятининг хусусиятлари, асосий йўналиши, мижозлар базаси ва мижозлар ҳамда уларнинг операциялари билан боғлиқ таваккалчилик хавфлари даражасини ҳисобга олган ҳолда ташкиллаштирилади.

8. Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш мақсадларида биржа аъзолари томонидан мазкур Қоидаларга риоя этилиши учун масъул шахс (кейинги ўринларда масъул шахс деб юритилади) тайинланади. Масъул шахслар ишини мувофиқлаштириш учун биржада биржанинг ваколатли ходими тайинланади.

9. Масъул шахс биржа аъзоси ижро этувчи органи раҳбарининг буйруғи билан тайинланади. Тайинланган масъул шахс тўғрисидаги маълумотлар биржанинг ваколатли ходимига тақдим этилади.

10. Биржалар ҳар йили 15 январгача Департаментга ва Давлат мулки қўмитасига масъул шахслар рўйхатларини тақдим этадилар ва ушбу рўйхатларга киритилган ўзгаришлар ҳақида бу ҳақда маълум бўлган пайтдан бошлаб беш иш куни мобайнида хабар беришни таъминлайдилар.

11. Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш мақсадида масъул шахс қўйидаги функцияларни бажаради:

мазкур Қоидаларга мувофиқ ички назорат жараёнини ва мижозларни лозим даражада текширишни жорий этишни ва амалга оширишни ташкиллаштиради;

биржа аъзоси фаолиятининг ўзига хос жиҳатларидан келиб чиқиб, ички назоратни амалга ошириш бўйича чора-тадбирлар дастурларини ишлаб чиқади ва раҳбариятга тасдиқлаш учун киритади;

мижозларнинг ички назоратни амалга ошириш давомида аниқланган шубҳали операциялари ва хатти-ҳаракатлари тўғрисидаги хабарларни Департаментга ўз вақтида юборилишини, шунингдек, Департаментнинг қўшимча ахборот тақдим этиш тўғрисидаги сўровларининг бажарилишини таъминлайди;

мазкур Қоидалар ва ички назорат дастурларини амалга ошириш жараёнининг махфийлигини таъминлайди;

конун ҳужжатларига мувофиқ бошқа функцияларни ҳам бажаради.

12. Масъул шахс қўйидагиларга ҳақли:

ўз ташкилотининг раҳбарлари ва ходимларидан ички назоратни амалга ошириш учун зарур бўлган ташкилий-бошқарув, бухгалтерия ва бошқа ҳужжатларни талаб қилиб олиш;

ички назоратни амалга ошириш мақсадида олинган ҳужжатлардан нус-

ха кўчириш, ташкилотнинг электрон маълумотлар базалари, маҳаллий ҳисоблаш тармоқлари ва автоном компьютер тизимларида сақланаётган файллар ва бошқа ёзувлардан нусхалар олиш;

хабар қилиниши лозим бўлган операцияларга нисбатан келгусидаги хатти-ҳаракатлар бўйича раҳбариятга таклифлар киритиш (шу жумладан, мижоз ёки операция тўғрисида қўшимча ахборот олиш ёки мавжуд ахборотни текшириш мақсадида ўтказилаётган операцияни тўхтатиш бўйича).

Масъул шахс қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

13. Масъул шахс қуйидагиларга мажбурдир:

мижозларни лозим даражада текширишни амалга ошириш;

бенефициар мулкдорларни идентификациялаш чора-тадбирларини кўриш;

шубҳали операциялар аниқланганда, белгиланган тартибда Департаментга ахборот бериш учун биржа аъзоси раҳбариятини хабардор қилиш;

олинган ахборотларнинг махфийлигига риоя қилиш;

ички назоратни амалга ошириш давомида олинган ҳужжатларнинг сақланиши ва қайтарилишини таъминлаш.

Масъул шахс зиммасида қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

14. Масъул шахсларнинг ўқиши ва малака ошириши биржалар томонидан олиб борилади.

15. Масъул шахс биржанинг ваколатли ходимига камида бир йилда бир марта ўз фаолияти натижалари ҳақида ҳисоботлар тайёрлайди ва тақдим этади.

Биржалар масъул шахснинг фаолиятлари ҳақидаги ҳисоботларни камида бир йилда бир марта Департаментга ва Давлат мулки қўмитасига юборадилар.

III. Мижозларни лозим даражада текшириш

16. Биржа аъзолари:

олиб борилаётган операцияларнинг жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштириш мақсадларига алоқадор эканлигига ҳар қандай шубҳа мавжуд бўлганда;

идентификациялаш учун аввал олинган маълумотларнинг аслийлиги ва ишончлилигига шубҳалар мавжуд бўлганда мижозларни лозим даражада текшириш бўйича чора-тадбирлар кўрадилар.

17. Мижозларни лозим даражада текшириш биржа бозорида кўрсатиладиган хизматларнинг барча йўналишлари ва босқичларида олиб борилиши лозим.

Мижоз ёки бенефициар мулкдорни идентификациялаш билан бир қаторда улар томонидан қонун ҳужжатларига мувофиқ тақдим этиладиган ҳужжатлардан фойдаланган ҳолда уларнинг операцияларни амалга оширишга бўлган ваколатлари текширилиши шарт.

18. Мижоз биржа бозорида операцияларни амалга ошириш тўғрисида

топшириқ билан бир ёки бир неча марта муурожаат қилганда, биржа аъзолари қуйидагиларга мажбурдирлар:

қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ операция ўтказишда миож ёки манфаатдор шахсларни идентификациялаш;

ушбу миожнинг аввалги ҳисобот даври (ой, чорак, ярим йил, йил) мобайнида амалга оширган операцияларини, агар бундай операциялар тўғрисидаги маълумотлар мавжуд бўлса, ўрганиб чиқиш;

операция турини ҳамда унинг миож — юридик шахснинг таъсис ҳужжатларида белгиланган мақсад ва фаолият турига мувофиқлик даражасини аниқлаш;

операция турини ҳамда унинг тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган миож — жисмоний шахснинг давлат рўйхатидан ўтказиш тўғрисидаги гувоҳномасида кўрсатилган фаолият турига мувофиқлик даражасини аниқлаш.

19. Миож — жисмоний шахсни идентификациялаш унинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати (паспорт ёки унга тенглаштирилган ҳужжат) асосида амалга оширилади. Агар жисмоний шахс яқка тартибдаги тадбиркор бўлса, шунингдек, унинг давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳномаси ҳам ўрганилиши лозим.

20. Миож — юридик шахсни идентификациялашда биржа аъзолари давлат рўйхатидан ўтказилганлик тўғрисидаги гувоҳномани, ташкилий-ҳуқуқий шакли, жойлашган манзили, раҳбарлари тўғрисидаги маълумотларни, шунингдек таъсис ҳужжатларида кўрсатилган маълумотларни текширишлари лозим.

21. Миож — юридик шахсни янада батафсилроқ ўрганиш мақсадида: миожнинг таъсис ҳужжатлари (рўйхатдан ўтказилган барча ўзгартиришлар ва қўшимчалар билан) ва миожнинг давлат рўйхатидан ўтказилганлигини тасдиқловчи ҳужжатларнинг расмийлаштирилишига;

миожнинг бошқарув органларининг тузилиши ва уларнинг ваколатларига;

миожнинг рўйхатдан ўтказилган устав фондининг (капиталининг) миқдорига алоҳида эътибор берилиши лозим.

22. Биржа аъзоси миож томонидан тақдим этилаётган ахборотни: давлат органлари ва бошқа ташкилотлардан миож тўғрисида олинган маълумотлардан фойдаланиш;

миожнинг биржанинг бошқа аъзолари билан ўзаро муносабатларини ўрганиш;

миожнинг ишчанлик обрўси тўғрисидаги ахборотни тўплаш орқали текширишга ҳақлидир.

23. Юридик ва жисмоний шахсларни идентификациялаш жараёнида бенефициар мулкдорларни идентификациялаш бўйича, шу жумладан, миож мол-мулкнинг тузилишини ўрганиш йўли билан, асосланган ва зарур чоратадбирларни қўлланиши лозим.

24. Биржа аъзоси миожлар томонидан идентификациялаш учун зарур

бўлган ҳужжатлар тақдим этилмаган тақдирда, уларга операцияларни амалга оширишда рад этади.

IV. Таваккалчилик хавфи даражасини аниқлаш

25. Мижозни лозим даражада текшириш жараёнида олинган маълумотлар асосида, мижознинг фаолияти ва операциялари турларини инобатга олган ҳолда, биржа аъзоси мижоз томонидан жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш ёки терроризмни молиялаштириш мақсадида операцияларни амалга оширилишини баҳолаши ва тегишли (юқори ёки паст) таваккалчилик хавфи даражасини белгилаши лозим (кейинги ўринларда — таваккалчилик хавфи даражаси).

26. Таваккалчилик хавфининг юқори даражаси тоифасига биржа аъзоси юқори эътибор қаратиши лозим бўлган аввалдан қуйидаги мезонларга эга бўлган мижозларни келтириш мумкин:

террорчилик фаолиятида иштирок этаётганлиги ёхуд террорчилик фаолияти билан шуғулланаётган шахсларнинг назорат остида эканлиги ёхуд террорчилик фаолияти билан шуғулланаётган ёки шуғулланишда гумон қилинаётган ташкилотнинг бевосита ёки билвосита мулкдори эканлиги ёхуд уни назорат қилаётганлиги тўғрисида мавжуд бўлган маълумотга тегишли шахслар;

жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасида халқаро ҳамкорликда иштирок этмаётган давлатда (худудда) ёхуд оффшор худудда доимий яшаётган, турган ёки рўйхатга олинган шахслар;

оффшор зонада ҳисоб рақамларига эга бўлган резидентлар ва норезидентлар;

ҳақиқатда жойлашган жойи таъсис ёки рўйхатга олиш ҳужжатларида кўрсатилган маълумотларга мувофиқ бўлмаган ташкилотлар ва якка тартибдаги тадбиркорлар;

фаолият даври молиявий йилнинг бир чорагидан ошмаган ташкилотлар ва якка тартибдаги тадбиркорлар;

ҳақиқий эгаси ушбу банднинг иккинчи ва учинчи хатбошиларида кўрсатилган шахслар бўлган ташкилотлар;

мунтазам равишда (кетма-кет уч ой мобайнида икки мартадан ортиқ) шубҳали операцияларни амалга ошираётган мижозлар.

27. Таваккалчилик хавфининг юқори даражасини белгилашда биржа аъзоси мижозни лозим даражада текширишнинг кучайтирилган чораларини кўриши ва доимий равишда улар томонидан содир этилаётган операцияларнинг мониторингини амалга ошириши шарт.

28. Агар мижозлар билан ҳамкорлик юқори даражадаги таваккалчилик хавфи билан боғлиқ бўлмаса, у ҳолда бундай мижозлар паст даражадаги таваккалчилик хавфи тоифасига киритилади.

29. Мижоз томонидан амалга оширилаётган операцияларнинг тавсифи

ўзгаришига қараб, биржа аъзоси зарур ҳолларда у билан ишлаш бўйича таваккалчилик хавфи даражасини қайта кўриб бориши лозим.

V. Шубҳали операцияларни аниқлашнинг мезонлари ва тартиби

30. Пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операция куйидаги ҳолларда шубҳали деб топилиши мумкин:

мижоз томонидан зарурат туфайли сўралаётган, шу жумладан, ишонч билдирувчи (агар мижоз ишончли вакил сифатида иш юритаётган бўлса) ҳақидаги маълумотларни тақдим этишни сабабсиз рад этилиши;

мижознинг хизмат кўрсатишнинг фойдалироқ шартларига нисбатан эътиборсиз бўлиши, шунингдек мижоз томонидан айни турдаги хизматлар кўрсатишдаги оддий тўловдан фарқ қиладиган юқори мукофотнинг таклиф қилиниши;

биржа операцияси бўйича оддий амалиётдан фарқ қиладиган ушбу мижоз томонидан қўлланадиган ёки оддий биржа амалиётидаги ҳисоб-китобларни олиб бориш тартиби бўйича ностандарт ёки мураккаб коидаларнинг мавжуд бўлиши;

мижознинг бекор қилинган биржа битимлари бўйича ўз маблағларини учинчи шахсларга ёки норезидент-банклардаги ҳисоб рақамларига қайтаришни таклиф қилиши;

мижоз томонидан ҳужжатлар ва ахборотни тақдим этилишининг узрсиз кечиктирилиши ёки мижоз томонидан текшириб бўлмайдиган ахборотнинг тақдим этилиши, ёхуд ушбу текширув жуда ҳам қиммат бўлса;

мижознинг биржада содир этилаётган битимнинг махфийлиги масалаларига нисбатан ортиқча ташвишланиши;

биржада мижоз талаб қиляётган муайян операцияни ўтказишдаги асоссиз шошма-шошарлик;

агарда мижоз томонидан нақд шаклда қўйилган сумма бир ёки ўттиз кун мобайнида энг кам ойлик иш ҳақининг 1000 баробарига тенг миқдоридан ошиб кетса;

мижозлар томонидан энг кам ойлик иш ҳақининг 1000 баробари миқдоридан ортиқ бўлган бир марталик олди-сотди бўйича операцияларнинг нақд пул маблағларида тўлаш орқали содир этилиши;

Ўзбекистон Республикаси резидентлари ва норезидентлари ўртасида биржаларнинг ҳисоб-китоб-клиринг палаталаридаги Фойдаланувчиларнинг шахсий рақамларида (бундан кейинги ўринларда ФШР деб юритилади) жамланган пул маблағларидан бошқанинг фойдасига воз кечиш бўйича энг кам ойлик иш ҳақининг 1000 бараварига тенг миқдоридagi суммадан ошган операцияларнинг ўтказилиши, бир марталик ўтказилган операциялар каби уч ой мобайнида ўтказилган бир нечта операциялар ҳам;

оффшор ҳудудларда ва жинойий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳаси-

даги халқаро ҳамкорликда иштирок этмайдиган давлатларда рўйхатдан ўтказилган юридик шахслар учун ФШР очишга топшириқнома берилиши;

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан чет эл ташкилотларининг ишончномалари бўйича ФШР очишга топшириқнома берилиши;

энг кам ойлик иш ҳақининг 1000 баробари миқдоридан юқори бўлган суммада хизматлар кўрсатиш ёки ишлар бажариш бўйича биржа битимларининг тузилиши;

амалга оширилаётган операцияларнинг жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга алоқадорлиги ҳақида асосланган шубҳалар мавжуд бўлган барча ҳолатларда.

31. Операцияни шубҳали деб тан олиш ҳар бир аниқ ҳолатда ушбу Қоидалар билан ўрнатилган шубҳалилик мезонларидан фойдаланган ҳолда ўтказиладиган комплекс таҳлил асосида, шунингдек, мижоз шахси, унинг обрўси, амалий иш муносабатларининг хусусияти, битимнинг асослари, мақсадлари, ҳажми ва тури, уни амалга ошириш усули билан ҳамда шубҳали операцияни тўғри аниқлаш учун аҳамиятли бўлган бошқа ҳолатлар асосида аниқланадиган таваккалчилик хавфига боғлиқ равишда амалга оширилади.

32. Ҳар қандай биржа операциялари, шу операцияларнинг тарафларидан бири:

террорчилик фаолиятида иштирок этаётган ёхуд иштирок этишда гумон қилинаётган юридик ёки жисмоний шахс;

террорчилик фаолиятини амалга ошираётган ёхуд амалга оширишда гумон қилинаётган ташкилотнинг бевосита ёки билвосита мулкдори бўлган ёхуд уни назорат қилаётган юридик ёки жисмоний шахс;

террорчиликни амалга ошираётган ёки амалга оширишда гумон қилинаётган жисмоний шахснинг ёхуд ташкилотнинг мулкидаги ёки назорати остидаги юридик шахс эканлиги ҳақида белгиланган тартибда олинган ахборот мавжуд бўлса, биржа аъзоси томонидан Департаментни хабардор қилиши лозим.

Бундай ҳолларда биржа аъзоси бундай операцияларни бу операция бажарилиши лозим бўлган санадан эътиборан уч иш кунига тўхтатиб туришга ва ушбу операция ҳақида уни тўхтатиб қўйилган куннинг ўзида Департаментни хабардор қилишга мажбурдир. Пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияни тўхтатиш ҳақида Департаментнинг кўрсатмаси бўлмаганда, кўрсатилган муддат тугаши билан биржа аъзоси тўхтатилган операцияни тиклашга киришади.

33. Мижознинг операцияси шубҳали деб топилганда биржа аъзоси мижозга нисбатан келгусидаги хатти-ҳаракатлар ҳақида қарор қабул қилади, жумладан:

шубҳали операциялар тўғрисида Департаментга хабар бериш ҳақида;

мижоз билан операция ўтказишга алоҳида эътибор қаратиш ҳақида;

қонун ҳужжатлари ёки у билан тузилган шартномага мувофиқ мижоз билан муносабатларни тўхтатиш ҳақида.

34. Шубҳали операциялар ҳақидаги маълумотлар биржа аъзоси томонидан Департаментга шубҳали операциялар деб топилган пайтдан эътибо-

ран бир иш кунидан кечиктирмай Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган шаклда берилади.

Шубҳали операцияга тааллуқли ҳар бир ахборот ҳақида масъул шахс томонидан қоғоз ва (ёки) электрон кўринишда юритиладиган махсус журналда қайд этилади.

35. Биржа аъзоси, шунингдек, тегишли операциядан шубҳани тасдиқловчи ёки шубҳани олиб ташловчи ҳар қандай маълумот тўғрисида дарҳол Департаментга хабар бериши зарур.

VI. Ички назоратни амалга ошириш натижасида олинган ахборот ва ҳужжатларни расмийлаштириш, сақлаш, махфийлигини таъминлаш

36. Департаментга хабар қилиниши лозим бўлган операциялар бўйича қонун ҳужжатларига ва мазкур Қоидаларга мувофиқ қуйидагилар расмийлаштирилади:

операциянинг тури ва уни амалга ошириш асоси;

операцияни амалга ошириш санаси ва суммаси;

операцияни амалга оширувчи жисмоний ёки юридик шахсни идентификациялаш учун зарур бўлган маълумотлар;

операциянинг топшириғи бўйича ва номидан амалга оширилаётган жисмоний ёки юридик шахсни идентификациялаш учун зарур бўлган маълумотлар;

ушбу шахс номидан операцияни амалга оширувчи жисмоний ёки юридик шахснинг вакилини (ишончли вакили) идентификациялаш учун зарур бўлган маълумотлар;

пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операциялар бўйича олувчини ва унинг вакилини идентификациялаш учун зарур бўлган маълумотлар.

37. Биржа аъзолари пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операциялар ҳақидаги ахборотни, шунингдек, мижозларни лозим даражада текшириш бўйича идентификациялаш материалларини ва маълумотларини қонун ҳужжатларида белгиланган, лекин операциялар амалга оширилганидан ёки мижоз билан муносабатлар тўхтатилганидан кейин беш йилдан кам бўлмаган муддатлар мобайнида сақлашлари шарт.

38. Биржа аъзолари жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ бўлган ахборотдан эркин фойдаланишни чеклайдилар, уни тарқалиб кетмаслигини таъминлайдилар ҳамда юридик ва жисмоний шахсларга, уларнинг операциялари ҳақида Департаментга маълумот берилганлиги тўғрисида ахборот беришга ҳақли эмаслар.

39. Биржа аъзолари ходимларининг ички назорат функцияларини амалга ошириш жараёнида олинган ахборотни ўз ходимлари томонидан ошкор қилмасликни (шахсий мақсадлари ёхуд учинчи шахслар манфаатлари учун фойдаланмаслигини) таъминлайдилар.

VII. Яқуний қоидалар

40. Биржаларнинг мазкур Қоидалар талабларига риоя этишлари устидан мониторинг ва назорат Давлат мулки қўмитаси ва Департамент томонидан амалга оширилади.

Биржа аъзоларининг мазкур Қоидалар талабларига риоя этишлари устидан мониторинг ва назорат қилиниши биржалар ва Департамент томонидан амалга оширилади.

41. Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасидаги қонун ҳужжатлари бузилганлиги ҳолларини яширишда, шунингдек, мазкур Қоидалар талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

42. Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Республикаси товар хом ашё биржаси, Республика универсал агросаноат биржаси, Республика кўчмас мулк биржаси, Тошкент шаҳар муниципал биржа маркази билан келишилган.

*Ўзбекистон Республикаси
товар-хом ашё
биржаси раиси*

Т. ТОХТАБОЕВ

2009 йил 10 октябрь

*Республика универсал агросаноат
биржаси Бош директори*

Т. ВАЛИТОВ

2009 йил 10 октябрь

*Республика кўчмас мулк
биржаси бошқаруви раиси*

З. ШАМШИЕВ

2009 йил 10 октябрь

*Тошкент шаҳар муниципал
биржа маркази директори*

Р. ФАЙЗИЕВ

2009 йил 10 октябрь